

WIADOMOŚCI TARNOWSKIE

Ilustrowany tygodnik polityczny, gospodarczy, społeczny i informacyjny.

Rok X.

Tarnów, maj-czerwiec 2014

Nr. 39

Redakcja i Administracja: Urząd Miasta Tarnowa, Wydział Marki Miasta, ul. Rynek 7, 33-100 Tarnów

25 LAT KOMITETU OBYWATELSKIEGO „SOLIDARNOŚĆ”

**W SAMO POŁUDNIE
4 CZERWCA 1989**

Kuźnią nowej elity Polski niepodległej okazały się komitety obywatelskie – pierwsze niezależne od władzy struktury polityczne, powstające oddolnie i spontanicznie nawet w najdalszych zakątkach kraju, które oparły się naciskom władzy ludowej. Fenomen na skalę europejską, jakim były komitety, świadczy o tym, że wszelkie rachuby komunistów o upadku ducha publicznego w naszym społeczeństwie okazały się płonne.

Dla nas, dla pokolenia Sierpnia’80 roku, „Solidarność” była wielką szkołą patriotyzmu, walki o wolność i niepodległość. Powstające od grudnia 1988 roku komitety obywatelskie były uczelnią, na której pobieraliśmy pierwsze lekcje z nauk o polityce i społeczeństwie obywatelskim. Przez komitety przeszła większość obecnych polityków, liderów posierpniowych partii politycznych, a także wielu wysokich urzędników państwowych. Z lokalnych komitetów wyszli działacze samorządowi i organizacji pozarządowych. Trudno wyobrazić sobie polską demokrację, polski parlamentaryzm i samorządność bez tych wszystkich ludzi, którzy polityczne szlify zdobywali w komitetach obywatelskich.

Wobec braku ukształtowanej sceny politycznej na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych, komitety obywatelskie odegrały niezwykle ważną rolę w przemianach ustrojowych i budowaniu demokratycznych struktur naszego państwa. To Komitet Obywatelski „Solidarność” wygrał czerwcowe wybory w roku 1989 i był siłą sprawczą pierwszych reform oraz zainicjował kampanię na rzecz uchwalenia nowej konstytucji. Tym samym Komitet zastępował nieistniejące jeszcze wtedy stronnictwa polityczne

*Jerzy Buzek
Prezes Rady Ministrów
Rzeczypospolitej Polskiej*

17 czerwca 2001 r. z okazji obchodów jubileuszu dziesięciolecia komitetów obywatelskich

Zaczęło się w kwietniu

Pierwsze posiedzenie organizacyjne Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego w Tarnowie odbyło się 17 kwietnia 1989 roku. Na zaproszenie przedstawicieli organizacji opozycyjnych odpowiedziało prawie 60 osób. Pierwszym przewodniczącym Komitetu został Karol Krasnodębski.

Wojewódzki Komitet Obywatelski w Tarnowie utworzony został przez przedstawicieli istniejącej wówczas i działającej opozycji - NSZZ „Solidarność”, „Solidarność” Rolników Indywidualnych, Klubu Inteligencji Katolickiej oraz Konfederacji Polski Niepodległej. Działania te aprobowane były przez Regionalną Komisję Solidarności Małopolska i **Stefana Jurczaka**, będącego wówczas Przewodniczącym Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność” oraz przewodniczącym zarządu Małopolskiego Komitetu Obywatelskiego.

Zaproszenie sygnowane przez **Andrzeja Olejnika** (Solidarność), **Władysława Żabińskiego** (Solidarność RI), **Stanisława Winczurę** (KIK) i **Andrzeja Fenrycha** (KPN) nosi datę 13 kwietnia 1989 roku, a pierwsze zebranie odbyło się 17 kwietnia w Domu Katechetycznym przy ulicy Kapitulnej w Tarnowie.

Wybrano przewodniczącego, którym został **Karol Krasnodębski** oraz utworzono pięć komisji roboczych – finansową, programową, organizacyjno-prawną, informacyjno-propagandową oraz ds. opiniowania kandydatów.

Komisje opiniującą kandydatury do Sejmu i Senatu tworzyli m.in. Karol Krasnodębski, **Tadeusz Kurlej**, **Daniel Mosio**, **Józef Boryczko**, **Andrzej Olejnik**, **Władysław Żabiński** i **Stanisław Winczura**.

11 maja odbyło się kolejne zebranie, podczas którego przyjęto dymisję Karola Krasnodębskiego, a przewodniczącym Wojewódzkiego

Komitetu Obywatelskiego wybrano **Antoniego Bahra**. Był on związany z „Solidarnością” w Zakładach Azotowych, należał także do Klubu Inteligencji Katolickiej.

Wówczas też wybrano przewodniczących poszczególnych zespołów. **Andrzej Trybulski** kierował zespołem informacyjno-propagandowym, **Bronisław Wiatr** organizacyjno-prawnym, **Antoni Zięba** programowym, **Antoni Lis** zespołem ds. finansowych. Przewodniczący zespołów byli równocześnie zastępcami przewodniczącego Komitetu.

Wyjątkowa Dębica

Okręg dębicki, obejmujący wschodnią część ówczesnego województwa tarnowskiego, był jedynym okręgiem w Polsce, gdzie nie odbyła się druga tura wyborów w dniu 18 czerwca 1989 roku.

Stało się tak z powodu wyboru wszystkich kandydatów w pierwszej turze, w dniu 4 czerwca. Z listy Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego mandat uzyskał już w pierwszej turze **Władysław Żabiński**, natomiast z listy Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej **Marian Czerwiński**. Obydwaj kandydaci popierani byli nieformalnie przez „Solidarność”.

Kalendarium 1988-1991

31 sierpnia 1988 – spotkanie w Warszawie **Lecha Wałęsy** i **Czesława Kiszczaka** z udziałem biskupa **Jerzego Dąbrowskiego** i **Stanisława Cioska**, Sekretarza Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej

15 września 1988 – kolejne spotkanie **Lech Wałęsa** - **Czesław Kiszczak**

16 września 1988 – pierwsze spotkanie i rozmowy w Magdalence

27 września 1988 – urząd premiera obejmuje **Mieczysław Rakowski**

30 listopada 1988 – debata telewizyjna **Lecha Wałęsy** z **Alfredem Miodowiczem**

18 grudnia 1988 – powołanie Komitetu Obywatelskiego przy Przewodniczącym NSZZ „Solidarność”

27 stycznia 1989 – kolejne spotkanie **Lecha Wałęsy** i **Czesława Kiszczaka**. Ustalenie procedury i zakresu obrad przy Okrągłym Stole

6 lutego 1989 – inauguracja obrad Okrągłego Stołu

5 kwietnia 1989 – zakończenie obrad Okrągłego Stołu

7 kwietnia 1989 – zmiana Konstytucji PRL. Wprowadzenie zapisów o Senacie i urzędzie prezydenta oraz ordynacjach wyborczych do Sejmu i Senatu

13 kwietnia 1989 – Rada Państwa wyznaczyła termin wyborów na 4 i 18 czerwca

13 kwietnia 1989 - wystosowanie zaproszenia na pierwsze spotkanie członków Komitetu Obywatelskiego w Tarnowie

17 kwietnia 1989 – ponowna rejestracja NSZZ „Solidarność”

17 kwietnia 1989 - pierwsze spotkanie Komitetu Obywatelskiego w Tarnowie. Wybór **Karola Krasnodębskiego** na przewodniczącego

20 kwietnia 1989 – rejestracja NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”

8 maja 1989 – wydanie pierwszego numeru „Gazety Wyborczej”

11 maja 1989 – zmiana na stanowisku przewodniczącego Komitetu Obywatelskiego w Tarnowie. **Karola Krasnodębskiego** zastąpił **Antoni Bahr**

2 czerwca 1989 – wydanie pierwszego numeru reaktywowanego Tygodnika „Solidarność”

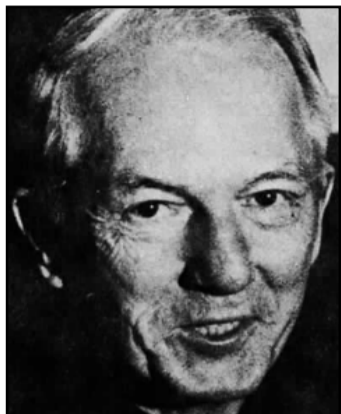
4 czerwca 1989 – pierwsza tura wyborów do Sejmu i Senatu. Kandydaci „Solidarność” uzyskują 160 na 161 dostępnych mandatów w Sejmie i 92 na 100 miejsc w Senacie. Koalicja rządząca z okręgów poselskich wprowadza tylko trzy osoby. Porażkę ponosi 33 z 35 kandydatów z Listy Krajowej

18 czerwca 1989 - druga tura wyborów parlamentarnych. „Solidarność” zdobywa ostatni możliwy do uzyskania mandat w Sejmie i siedem z ośmiu miejsc w Senacie

23 czerwca 1989 – konstituuje się Obywatelski Klub Parlamentarny pod kierownictwem **Bronisława Geremka**

4 lipca 1989 – pierwsze posiedzenie obu izb parlamentu. Marszałkiem Sejmu zostaje **Mikołaj Kozakiewicz** (Zjednoczone Stronnictwo Ludo-

Tarnowska drużyna Wałęsy

Andrzej Fenrych urodził się 7 listopada 1922 roku w Przybrodzie w województwie wielkopolskim, zmarł 6 września 2008 roku w Tarnowie. Absolwent Akademii Ekonomicznej w Krakowie, nauczyciel.

W okresie wojny został wywieziony wraz z matką i rodzeństwem do Tarnowa. Od 1943 roku był żołnierzem Armii Krajowej. Po ukończeniu studiów w roku 1958 pracował w jednej z tarnowskich szkół jako księgowy, a następnie nauczyciel. Był wicedyrektorem ds. pedagogicznych w Liceum Ekonomicznym w Tarnowie. W 1979 roku przeszedł na emeryturę.

W 1980 roku został członkiem NSZZ „Solidarność”, współorganizatorem Koła Kombatantów. W październiku 1981 roku był uczestnikiem I Krajowego Zjazdu Kombatantów należących do „Solidarności”, który odbył się w Gdańsku.

W stanie wojennym pisał artykuły do prasy podziemnej, współorganizował obchody kolejnych rocznic zbrodni katyńskiej i przyczynił się do ufundowania tablicy w kościele księży Filipinów, upamiętniającej jej ofiary związane z Tarnowem. Działał w duszpasterstwie ludzi pracy.

Od 1988 roku był szefem tarnowskiego okręgu Konfederacji Polski Niepodległej.

Należał do Małopolskiego Komitetu Obywatelskiego i Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Tarnowie.

W wyborach do Senatu w dniu 4 czerwca 1989 roku uzyskał poparcie 72,77 % wyborców (198 138 głosów). W Senacie pracował w Komisji Kultury, Środków Przekazu, Nauki i Edukacji Narodowej oraz Komisji Konstytucyjnej.

W 1991 roku nie ubiegał się o reelekcję. W 1999 roku został odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Stanisław Chrobak urodził się 24 września 1950 roku w Paleśnicy koło Zakliczyna, zmarł w Paleśnicy 15 lutego 2006 roku. W 1968 roku ukończył Liceum Ogólnokształcące w Starym Sączu i rozpoczął studia historyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim. Studia kontynuował na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, gdzie w 1976 roku uzyskał absolutorium.

Po studiach podjął pracę w rodzinnym gospodarstwie rolnym. Od 1980 roku był członkiem NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”. Po wprowadzeniu stanu wojennego przez kilka miesięcy ukrywał się, następnie był represjonowany.

Był wiceprzewodniczącym Tymczasowej Wojewódzkiej Rady NSZZ RI „Solidarność” w Tarnowie, a od 1989 roku członkiem Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Tarnowie, w latach 1989-1991 reprezentował województwo tarnowskie w Senacie I kadencji. W wyborach 4 czerwca 1989 roku uzyskał poparcie 76,94% wyborców (209 409 głosów). W Senacie pracował w Komisji Rolnictwa oraz Komisji Kultury, Środków Przekazu, Nauki i Edukacji Narodowej. W 1991 roku nie ubiegał się o reelekcję. Od maja 1991 do października 1998 roku był Wójtem Gminy Zakliczyn. W latach 1998-2002 sprawował mandat radnego Sejmiku Województwa Małopolskiego (wybrany z listy Akcji Wyborczej „Solidarność”). W 1999 roku wszedł w skład Rady Małopolskiej Regionalnej Kasy Chorych w Krakowie. Prowadził własne gospodarstwo ogrodniczo-rolnicze.

Był współzałożycielem Samarytańskiego Towarzystwa im. Jana Pawła II w Zakliczynie, stowarzyszenie Promocji i Rozwoju Gminy Zakliczyn, inicjatorem wydawania lokalnego czasopisma „Głosiciel”.

W 2010 roku został pośmiertnie odznaczony przez prezydenta **Lecha Kaczyńskiego** Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Dokończenie na stronie czwartej

we), Marszałkiem Senatu **Andrzej Stelmachowski** (Obywatelski Klub Parlamentarny)

19 lipca 1989 – Zgromadzenie Narodowe wybiera **Wojciecha Jaruzelskiego** na urząd Prezydenta PRL

2 sierpnia 1989 – powierzenie Czesławowi Kiszczakowi (PZPR) misji tworzenia rządu

14 sierpnia 1989 – Czesław Kiszczak ogłasza rezygnację z misji tworzenia rządu

17 sierpnia 1989 – powstanie koalicji OKP - ZSL - SD

24 sierpnia 1989 – Sejm powierza misję formowania rządu **Tadeuszowi Mazowieckiemu**

12 września 1989 – Sejm zatwierdza rząd pod przewodnictwem Tadeusza Mazowieckiego

7 listopada 1989 – nowelizacja Konstytucji. Zmiana nazwy państwa na Rzeczpospolita Polska. Wykreślenie zapisów o kierowniczej roli Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej i sojuszu ze Związkiem Radzieckim

28 grudnia 1989 – Sejm przyjął pakiet ustaw nazwanych planem Balcerowicz

31 grudnia 1989 – prezydent Wojciech Jaruzelski podpisał ustawy tworzące plan Balcerowicza

27 – 29 stycznia 1990 – ostatni zjazd PZPR, rozwiązanie partii

25 listopada 1990 – pierwsza tura wolnych, powszechnych wyborów Prezydenta RP. Do drugiej tury przeszli Lech Wałęsa (39,9 % poparcie) i **Stanisław Tymiński** (23,1% głosów)

26 listopada 1990 - dymisja rządu Tadeusza Mazowieckiego

9 grudnia 1990 – druga tura wyborów prezydenckich. Zwycięstwo Lecha Wałęsy (74,2% poparcia)

22 grudnia 1990 – zaprzysiężenie Lecha Wałęsy przed Zgromadzeniem Narodowym, przekazanie przez **Ryszarda Kaczorowskiego**, ostatniego Prezydenta RP w Londynie przedwojennych insygniów głowy państwa

4 stycznia 1991 – desygnowanie na premiera **Jana Krzysztofa Bieleckiego** (Kongres Liberalno-Demokratyczny)

12 stycznia 1991 – powołanie rządu Jana Krzysztofa Bieleckiego

27 października 1991 – przedterminowe wybory do Sejmu i Senatu

5 grudnia 1991 – dymisja rządu Jana Krzysztofa Bieleckiego

Tarnowska drużyna Wałęsy

Dokończenie ze strony trzeciej

Karol Krasnodębski urodził się 3 września 1929 roku w Warszawie. Absolwent Politechniki Krakowskiej. Kierownik Laboratorium Centralnego w Zakładach Mechanicznych Ponar Tarnów.

Od września 1980 roku był członkiem „Solidarności”, współtwórcą Komitetu Założycielskiego w Zakładach. Został członkiem Tarnowskiej Komisji Koordynacyjnej NSZZ „Solidarność”,

a od stycznia 1981 roku przewodniczącym Komisji Zakładowej w Zakładach Mechanicznych. Od września 1981 roku był kierownikiem Delegatury Zarządu Regionu Małopolska w Tarnowie. Jako jeden z sygnatariuszy podpisał list otwarty do wojewody tarnowskiego w sprawie zapatrzenia.

13 grudnia 1981 został internowany w Załężu k. Rzeszowa, następnie w Krakowie. Zwolniono go 30 kwietnia 1982 roku. Od czerwca 1982 roku był ponownie internowany w Załężu. 15 sierpnia 1982 roku internowanie zamieniono na areszt, osadzony w ZK w Tarnowie. W październiku 1982 roku podjął głodówkę, Zwolniony został 15 listopada 1982 roku.

Po powrocie do pracy zdegradowano go do stanowiska technologa. Był współzałożycielem i animatorem tarnowskiego Duszpasterstwa Ludzi Pracy. Wielokrotnie zatrzymywany i skazywany przez kolegia ds. wykroczeń. 23 lutego 1984 roku został aresztowany i osadzony w Załężu, a w sierpniu 1984 roku zwolniony na mocy amnestii. Dyscyplinarnie zwolniono go z pracy, od 1984 był na rencie. W 1985 uczestniczył w organizowanej w kościele św. Maksymiliana Kolbego w Krakowie-Bieżanowie głodówce z udziałem m.in. **Anny Walentynowicz**. W 1986 roku został redaktorem podziemnego pisma „Nadzieja”. We wrześniu 1988 roku był organizatorem Komitetu Założycielskiego „Solidarności” w Zakładach Mechanicznych w Tarnowie.

W latach 1989-1991 był posłem Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego (w wyborach w dniu 4 czerwca 1989 roku uzyskał poparcie 81,7% wyborców i 134 635 głosów), członkiem Komisji Obrony Narodowej. W 1991 został założycielem, był także prezesem i członkiem Rady Nadzorczej Spółdzielni Mieszkaniowej Mościce. Obecnie przebywa na emeryturze.

Odnaczony Medalem Zasłużony dla Małopolskiej Solidarności (2000), Medalem Niezlomnym w Słowie (2010). 17 sierpnia 2011 roku prezydent **Bronisław Komorowski** odznaczył go Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Jerzy Orzel urodził się 27 marca 1953 roku w Żegocinie k. Bochni. Absolwent Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, Wydział Zarządzania (2003).

W latach 1974-1991 pracował jako elektronik w Zakładzie Przetwórstwa Hutniczego w Bochni. W 1980 roku był współinicjatorem strajków w ZPH w Bochni, od listopada 1980 przewodniczącym Komisji Zakładowej, a od marca 1981 roku członkiem prezydium Komisji

Robotniczej Hutników.

13 grudnia 1981 roku współorganizował strajk w ZPH w Bochni. 15 grudnia 1981 roku został aresztowany, a w styczniu następnego roku skazany wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Tarnowie na 3,5 roku więzienia. Po rewizji nadzwyczajnej Sąd Najwyższy podwyższył wyrok do 4,5 roku. 23 grudnia 1982 roku był zwolniony ze względu na stan zdrowia matki, 19 kwietnia 1983 roku został warunkowo zwolniony na mocy aktu łaski Rady Państwa.

W latach 1984-1988 był organizatorem i koordynatorem podziemnego Radia „S” w Bochni i Zakładzie Przetwórstwa Hutniczego.

W roku 1986 był współwykonawcą urzędzenia do zdalnego sterowania specjalną wyrzutnią ulotek i gazu łzawiącego mającą zakłócić oficjalne obchody święta 1 V. 28 lipca 1986 roku został aresztowany, 25 kwietnia 1987 roku Sąd Najwyższy umorzył postępowanie na mocy amnestii.

W 1987 roku był przewodniczącym Komitetu Założycielskiego „S” w Bochni, złożył wniosek do sądu o rejestrację zakładowej organizacji „S”. W 1988 roku organizował w ZPH jednodniowy strajk solidarnościowy ze strajkującą HiL w Nowej Hucie.

W latach 1989-1991 był przewodniczącym Bocheńskiego KO „S”. W okresie 1989-1991 sprawował mandat poselski (poparty 4 czerwca 1989 roku przez 84,6% wyborców, 132 635 głosów). W Sejmie pracował m.in. w Komisji Samorządu Terytorialnego, Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, Komisji Samorządu Terytorialnego oraz Komisji Przekształceń Własnościowych. W roku 1991 nie ubiegał się o reelekcję. W latach 1991-1994 pełnił funkcję wojewody tarnowskiego.

Odnaczony Medalem Niezlomny w Słowie (2010) i Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski (2011).

Jan Rusznica urodził się 29 lutego 1929 roku w miejscowości Bruay-en-Artois we Francji. Absolwent Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Bydgoszczy.

Pracował w Dębickich Zakładach Opon Samochodowych „Stomil”. Od 1980 roku był członkiem NSZZ „Solidarność” i przewodniczącym Komisji Zakładowej w Zakładach „Stomil”. Po wprowadzeniu stanu wojennego został internowany do 29 kwietnia 1982 roku.

Od 1989 roku był członkiem Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Tarnowie, w latach 1989-1991 posłem Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego (4 czerwca 1989 roku poparło jego kandydaturę 70,23% wyborców, uzyskał 90 144 głosy). Pracował w Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa.

Nie ubiegał się o reelekcję, do czasu przejścia na emeryturę pracował w „Stomilu” w Dębicy.

W 2008 roku został odznaczony przez prezydenta **Lecha Kaczyńskiego** Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Podział mandatów poselskich i senatorskich w wyniku wyborów w czerwcu 1989 roku

Lista wyborcza	Posłowie	Senatorowie
Polska Zjednoczona Partia Robotnicza	173	0
Komitet Obywatelski „Solidarność”	161	99
Zjednoczone Stronnictwo Ludowe	76	0
Stronnictwo Demokratyczne	27	0
Stowarzyszenie „Pax”	10	0
Unia Chrześcijańsko-Społeczna	8	0
Polski Związek Katolicko-Społeczny	5	0
Niezależni	0	1
Razem	460	100

